

Jan Stepa

"Psychologia eksperymentalna", ks.
Jan Lindworsky, przeł. ks. Marian
Piechowski, przejrzął ks. Józef
Chechelski, Kraków 1938 : [recenzja]

Collectanea Theologica 14/3-4, 523-524

1933

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE.

Lindworsky Ks. Jan T. J.: Psychologia eksperymentalna. Przełożył Ks. Marjan Piechowski T. J., przejrzał Ks. Józef Chelchelski T. J. — Kraków 1938. Wydawnictwo Księży Jezuitów.

Jest to przekład z oryginału niemieckiego, książki, która w ciągu 10 lat (1921—1931) doczekała się 5 wydań oraz tłumaczenia na język hiszpański, włoski i angielski. Dzieło to spotkało się już w swoim czasie z należytą oceną, która wypadła korzystnie dla autora, dlatego nie byłoby w porę zabierać się znów do krytycznego rozbioru. Z racji polskiego przekładu warto jednak krótko przypomnieć układ książki i jej walory, aby temsamem usprawiedliwić użyteczność pracy tłumacza.

Autor należy do tych psychologów, którzy psychologii eksperymentalnej wyznaczają miejsce poza filozofją wśród nauk szczegółowych. To jasne i zdecydowane stanowisko wobec filozofji pozwala mu ściśle ograniczyć badania, oparte na eksperymencie od dociekań filozoficznych, które stosują odmienną metodę. Utrzymanie tej linii demarkacyjnej jest jedną z najcenniejszych zalet książki, czem autor bardzo korzystnie odróżnia się od wielu nowszych psychologów, przekraczających z łatwością tę granicę (u nas Wład. Witwicki). Ścisłość w tym względzie nie jest czystą formalistyką, lecz świadczy o wartości dzieła, w którego opracowaniu powinna przejawiać się jednolita metoda badania. Dlatego wypadły metafizyczne w psychologii eksperymentalnej są grubym błędem metodycznym, który niestety popełnia wielu nowożytnych psychologów. Lindworsky zdaje sobie wszakże sprawę z wartości psychologii eksperymentalnej jako nauki pomocniczej psychologii racjonalnej, która za punkt wyjścia swych wnioskowań bierze materiały zdobyte drogą eksperymentu.

W poszczególnych częściach dzieła omawia autor kolejno następujące tematy: pierwiastki psychiczne i ich bezpośrednie połączenia (I); odtwarzanie wyobrażeń, jako podstawa wyższych procesów psychicznych (II); wyższe wytwory psychiczne jednostki (III);

wytwory psychiczne podległe wpływowi zbiorowiska ludzkiego, jak np. mowa, obyczaj, sztuka i religja (IV); wyjątkowe stany duszy jak sen, marzenia sennie i hipnoza (V). Najciekawszą i najlepiej opracowaną część stanowią ustępy poświęcone wyższym wytworom psychologicznym, które za szkołą Külpego w Würzburgu uważa za zdarzenia psychiczne istotnie różne od zmysłowych.

Dodatnią stroną dzieła jest to, że nie męczy czytelnika drobiazgami, lecz raczej ogólnikowo, choć wyczerpująco przedstawia zagadnienia psychologiczne. Dzięki temu całość nie jest zbiorem drobiazgowych szczegółów, lecz podaje rzuty ogólne. Gdziekolwiek jednak zdałoby się przytoczyć więcej danych szczegółowych. Jako podręcznik przeznaczony dla szkół akademickich spełni tę książka swą rolę w należyty sposób.

Tłumaczenie polskie jest poprawne i odznacza się stylem jędrnym i potoczystym bez wszelkiej sztuczności. Przyswojenie tej cennej książki literaturze polskiej przychodzi w porę, bo w danej chwili młodzież studująca w naszych zakładach teologicznych nie ma dobrego podręcznika psychologii eksperymentalnej. Podręczniki ks. Gabryła i ks. Waisa są już oddawna wyczerpane, a zresztą także przestarzałe, a książka Wład. Witwickiego nie odpowiada wymaganiom kandydatów do stanu duchownego z powodu tendencyjnego nastawienia do zagadnień psychologii racjonalnej. Podręcznik zaś Lindworsky'ego przygotowuje znakomicie do spekulatywnej nauki o duszy, jej przymiotach i stosunku do ciała.

Ks. Stepa.

P. Kempf Venantius O. M. Conv. **Die Bruderschaft der deutschen Katholiken in Posen.** Poznań 1933.

Praedicator Germanorum Posnaniae P. Kempf valde utilem suscepit laborem investigando et proponendo historiam Confraternitatum Germanorum catholicorum illius urbis. Quarum confraternitatum tres erant: s. Annae, ss. Trinitatis, s. Barbare. Qua fontibus praeter notos impressos usus est manuscriptis, nempe libris harum confraternitatum actisque eorum necnon libro mortuorum Bernardinorum Posnaniensium, non tamen eorum chronico neque actis provinciae Maioris Poloniae. Qui ambo fontes laborem eius locupletassent et correctiorem reddidissent, et si acta provinciae asservata Junivladislaviae in capituli cathedrali archivo difficulter inspicienda essent, facillime chronicam adeundum erat, in bibliotheca Amicorum Scientiarum Posnaniae repositum.

Societas s. Annae Posnaniae iam circa a 1500 existebat secundu p. Kempf eaque erat confraternitas Germanorum. Tamen in libro suo non tam factum existentiae quam possibilitatem probat. Hoc tempore tantum capellam s. Annae penes ecclesiam conventualem Bernardinorum extitisse eamque magna ex parte ex Germanae gentis eleemosynis aedificatam esse, erui potest cum aliqua certitudine; de confraternitate testimonia quod hoc tempus silent,